

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA.410.006.04.2019

Pan
Radosław Witkowski
Prezydent Miasta Radomia

Urząd Miejski w Radomiu
ul. Kilińskiego 30
26-600 Radom

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/066 – Postępowanie ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) na terenie miast

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Radomiu ¹ , ul. Kochanowskiego 15, 26-900 Kozienice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Radosław Witkowski – Prezydent Miasta Radomia ² , od 9 grudnia 2014 r. (akta kontroli tom I str. 3-12)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Organizacja i realizacja zadań związanych z obecnością zwierząt wolno żyjących (dzikich) ³ na terenie miasta w aspekcie ich ochrony i opieki, a także porządku publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców. 2. Powierzanie i nadzorowanie wykonywania opieki nad zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi).
Okres objęty kontrolą	1 stycznia 2017 r. – 17 maja 2019 ⁴
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁵ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	Ilona Bożek, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/52/2019 z 15 marca 2019 r. (akta kontroli tom I str. 1, 2)

¹ Dalej także: Urząd Miejski lub Urząd.

² Dalej także: Prezydent.

³ Kontrola nie obejmowała swoim zakresem zagadnień związanych z postępowaniem z kotami, o których mowa w art. 11a ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2019 r., poz. 122). Dalej: ustawa o ochronie zwierząt.

⁴ Tj. do czasu zakończenia kontroli, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.

⁵ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁶ kontrolowanej działalności

W kontrolowanym okresie Gmina Miasta Radomia zapewniła właściwą realizację zadań związanych z obecnością zwierząt wolno żyjących (dzikich)⁷ w aspekcie ich ochrony i opieki, a także porządku publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców.

Zadania te były realizowane przez Straż Miejską i przychodnię weterynaryjną.

W dokumentach planistycznych i programowych Gminy Miasta Radomia zidentyfikowano problem pojawiania się i bytowania dzikich zwierząt na terenie miasta oraz wskazano obszary i kierunki interwencji. Działania edukacyjne w tym zakresie prowadzone były głównie poprzez stronę internetową Urzędu Miasta Radomia dedykowaną tematyce zwierząt w mieście.

Wykonywanie opieki nad zwierzętami wolno żyjącymi, poszkodowanymi w wypadkach drogowych i innych zdarzeniach losowych Urząd Miejski powierzył uprawnionemu i odpowiednio przygotowanemu podmiotowi, wybranemu zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁸. W umowach z ww. podmiotem należyte zabezpieczono interesy prawne i finansowe Miasta. Określone w umowie mechanizmy nadzoru nad wykonawcą były skutecznie wykorzystywane.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Organizacja i realizacja zadań związanych z obecnością zwierząt wolno żyjących (dzikich) na terenie miasta w aspekcie ich ochrony i opieki, a także porządku publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców.

Opis stanu faktycznego

W kontrolowanym okresie w Urzędzie Miejskim w Radomiu¹⁰ wyodrębniono Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa¹¹, do którego zadań należało m.in. gromadzenie i udostępnianie informacji o środowisku, przygotowywanie, nadzór i realizacja programów i planów dotyczących ochrony środowiska, gospodarowanie odpadami oraz leśnictwo i łowiectwo.

W ramach Wydziału funkcjonował Referat Zieleni i Rolnictwa, realizujący m.in. zadania z zakresu bezdomności i ochrony zwierząt, utrzymania czystości i porządku. W referacie wyodrębniono stanowiska m.in. ds. ochrony przyrody, ds. gospodarki leśnej, ds. ochrony zwierząt, ds. bezdomności zwierząt.

Żadnemu z pracowników Urzędu nie powierzono zadań ściśle związanych z postępowaniem ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi).

(akta kontroli tom I str. 13-93, 96-111)

Dyrektor WOŚiR wyjaśniła m.in., że *głównym problemem, na którym skupia się miasto, są zwierzęta bezdomne oraz koty wolno żyjące, dla których wprowadzono procedury postępowania poczynając od ich odławiania, udzielania pomocy weterynaryjnej, dokarmiania oraz zapewnienia miejsca w schronisku. (...)*

⁶ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁷ Zgodnie z art. 4 pkt 21 ustawy o ochronie zwierząt to zwierzęta nieudomowione żyjące w warunkach niezależnych od człowieka.

⁸ Dz. U. z 2018 r. poz. 1986 ze zm. Dalej pzp.

⁹ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ Organizacja Urzędu została określona w Regulaminie organizacyjnym wprowadzonym Zarządzeniami Prezydenta: Nr 983/2015 z dnia 15 grudnia 2015 r. (zmienione Zarządzeniem Nr 2482/2017 z dnia 25 sierpnia 2017 r.) – obowiązujące do 30 listopada 2017 r., Nr 2715/2017 z dnia 30 listopada 2017 r. (zmienione m.in. Zarządzeniem nr 2876/2018 z dnia 1 marca 2018 r.) – obowiązujące do 28 lutego 2019 r. Od 1 marca 2019 r. obowiązywał Regulamin wprowadzony Zarządzeniem Nr 268/2019 z dnia 27 lutego 2019 r.

¹¹ Dalej również: WOŚiR lub Wydział.

Postępowanie ze zwierzętami dzikimi jest ograniczone do działań interwencyjnych w sytuacjach zagrożenia porządku i bezpieczeństwa publicznego.

(akta kontroli tom I str. 92)

W corocznie opracowywanych i realizowanych „Programach opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Miasta Radomia”¹², przewidywano też zadania dotyczące zapewnienia opieki weterynaryjnej zwierzętom bezdomnym i dzikim, poszkodowanym wskutek zdarzeń drogowych lub innych zdarzeń losowych, przez przychodnię weterynaryjną, świadczącą usługi na podstawie zawartej umowy.

(akta kontroli tom I str. 92, 123-146)

Przyjmowanie zgłoszeń od mieszkańców i podejmowanie interwencji, dotyczących zwierząt (w tym dzikich), należało do zadań Straży Miejskiej w Radomiu¹³, w której strukturze organizacyjnej, w ramach Referatu Ochrony Środowiska i Dyżurnych, wyodrębniono Sekcję Ochrony Środowiska (tzw. Ekopatrol).

Dyrektor WOŚiR wyjaśniła m.in., że *Ekopatrol został wyposażony w specjalistyczny samochód, klatki do przewożenia i sprzęt do wyłapywania zwierząt, a strażnicy zostali przeszkoleni w zakresie postępowania ze zwierzętami, w tym również dzikimi i egzotycznymi. (...) Wspólnie ze Strażą Miejską została wypracowana procedura postępowania z ww. zwierzętami.*

(akta kontroli tom I str. 92, 93, 112-122)

Zgodnie z procedurą, która została upubliczniona na stronie internetowej prowadzonej przez Wydział¹⁴, wszystkie zgłoszenia mieszkańców przez całą dobę przyjmowane były przez Straż Miejską.

Podejmowanie decyzji w sprawie dalszych czynności w stosunku do zwierzęcia (również dzikiego) należało tylko do funkcjonariuszy Ekopatrolu. Przyjęto zasadę¹⁵, że lecznica weterynaryjna będzie przyjmowała zwierzęta lub podejmowała interwencję w miejscu zdarzenia wyłącznie na wezwanie Straży Miejskiej. Usuwanie, transport i unieszkodliwianie zwłok martwych zwierząt wykonywane było wyłącznie po zgłoszeniu przez Straż Miejską przez wyspecjalizowaną w tym zakresie firmę, na podstawie zawartej umowy¹⁶.

(akta kontroli tom I str. 93, 147-149)

Prowadzona w Urzędzie ewidencja księgowa nie pozwalała na precyzyjne wyodrębnienie wydatków Gminy Miasta Radomia związanych z realizacją zadań wynikających ze zdarzeń z udziałem zwierząt dzikich na terenie miasta.

W latach 2017-2019 (I kwartał) szacunkowe wydatki związane z postępowaniem wobec zwierząt wolno żyjących (dzikich) wyniosły 621 466,60 zł, w tym w 2017 r. 289 942,40 zł, w 2018 r. 277 424,00 zł i w I kwartale 2019 r. 54 100,20 zł. Wydatki te nie przekraczały 0,25‰, wszystkich wydatków poniesionych przez Gminę Miasta Radomia w poszczególnych latach¹⁷.

¹² Program przyjmowany uchwałą Rady Miejskiej w Radomiu: na 2017 r. – Uchwała nr 433/2017 z dnia 10 lutego 2017 r., na 2018 r. – Uchwała nr 612/2018 z dnia 27 lutego 2018 r., na 2019 r. – Uchwała nr IX/105/2019 z dnia 25 lutego 2019 r. Dalej również: Program opieki nad zwierzętami.

¹³ Straż Miejska utworzona na podstawie Uchwały Nr 396/2008 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 29 września 2008 r. jako jednostka budżetowa Gminy Miasta Radomia.

¹⁴ www.zwierzeta.radom.pl

¹⁵ Również w umowach zawartych z przychodnią weterynaryjną.

¹⁶ Do 31 lipca 2017 r. zadanie to należało do kompetencji Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa Urzędu, natomiast od 1 sierpnia 2017 r. – do Zakładu Usług Komunalnych (jednostki budżetowej Gminy). W kontrolowanym okresie zadanie to realizowano poprzez zlecenie firmie Jasta Sp. z o.o. usług usuwania, przetrzymywania, transportu i unieszkodliwiania zwłok bezdomnych i dzikich zwierząt lub ich części z terenu Gminy Miasta Radomia (łącznie zawarto sześć umów).

¹⁷ Wydatki Gminy Miasta Radomia wyniosły: 1 152 480 461,80 zł w 2017 r., 1 239 296 218,19 zł w 2018 r. i 319 451 296,58 zł w I kwartale 2019 r.

Na powyższe kwoty składały się wydatki:

- związane z realizacją umów zawartych z przychodnią weterynaryjną, poniesione przez Urząd Miejski, w wysokości 153 526,40 zł, w tym w 2017 r. – 81 776,40 zł, w 2018 r. – 57 210,00 zł i w I kwartale 2019 r. 14 540,00 zł. Interwencje dotyczące zwierząt dzikich, stanowiły odpowiednio ok. 15%, 25% i 13% wszystkich interwencji lekarza weterynarii¹⁸;
- związane z realizacją umów na usługę usuwania, przetrzymywania, transportu i unieszkodliwiania zwłok zwierząt bezdomnych i dzikich, poniesione przez Urząd i Zakład Usług Komunalnych¹⁹ w wysokości 229 732,20 zł, w tym: w 2017 r. – 100 845,00 zł²⁰, w 2018 r. – 109 107,00 zł i w I kwartale 2019 r. – 19 780,20 zł²¹. Usługi dotyczące zwierząt dzikich stanowiły odpowiednio: 32%, 30% i 10% wszystkich usług firmy utylizacyjnej;
- związane z prowadzeniem strony internetowej, poniesione przez Urząd w 2018 r. w wysokości 1 000,00 zł²²,
- poniesione przez Straż Miejską w 2017 r.²³ w wysokości 3 243,00 zł, w tym 2 243,00 zł dotyczące zakupu wyposażenia (tj. klatki do transportu, chwytak długości 150 cm, latarki ręczne 10 szt.) oraz 780,00 zł za szkolenie dwóch pracowników pt. „Jak skutecznie rozwiązywać problemy związane z obecnością dzikich zwierząt na terenach zamieszkałych przez ludzi – prawo i praktyka”.

(akta kontroli tom I str. 276-300)

Dyrektor WOŚiR wyjaśniła m.in., że *nie jest możliwe oszacowanie w jakiej części wydatki poniesione na prowadzenie strony internetowej oraz na zakup przez Straż Miejską sprzętu związane były ściśle z postępowaniem wobec zwierząt dzikich.*

(akta kontroli tom I str. 276, 277)

W kontrolowanym okresie, zagadnienia związane z występowaniem zwierząt wolno żyjących (dzikich) na terenie Radomia nie były przedmiotem analiz i oceny ryzyka.

Dyrektor WOŚiR wyjaśniła, że *skala zdarzeń z udziałem tych zwierząt jest niewielka w stosunku do zjawiska bezdomności zwierząt domowych. Wypracowana w tym zakresie praktyka i procedury sprawdziły się, o czym świadczyć może brak skarg mieszkańców.*

(akta kontroli tom I str. 301, 302)

Podstawowym dokumentem koordynującym działania na rzecz ochrony środowiska był „Program Ochrony Środowiska dla Miasta Radomia na lata 2013-2016 z uwzględnieniem lat 2017- 2020²⁴”, sporządzony i uchwalony zgodnie z art. 17 i art. 18 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska²⁵.

¹⁸ Ustalono w oparciu o dokumentację rozliczeniową z wykonawcą umów na usługi weterynaryjne, dotyczącą liczby podjętych interwencji. Z uwagi na różne ceny jednostkowe uzależnione od wagi zwierzęcia brak możliwości oszacowania wysokości wydatków ściśle związanych z interwencjami wobec zwierząt dzikich.

¹⁹ Dalej: ZUK.

²⁰ W tym kwota 70 227,00 zł stanowiła wydatki UM w Radomiu (za okres styczeń-sierpień) i kwota 30 618,00 zł stanowiła wydatki ZUK.

²¹ Wydatki poniesione przez ZUK

²² W 2017 r. strona utrzymywana była bezpłatnie, w 2019 r. zarezerwowano kwotę 1 000,00 zł – do dnia zakończenia kontroli NIK nie poniesiono wydatków.

²³ W latach 2018 i 2019 (I kwartał SM nie poniosła wydatków związanych z postępowaniem wobec zwierząt dzikich).

²⁴ Program przyjęty uchwałą Nr 638/2013 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 9 grudnia 2013 r., zmienioną uchwałą Nr 670/2014 z dnia 27 stycznia 2014 r. Dalej: Program Ochrony Środowiska.

²⁵ Dz. U. z 2018 r. poz. 799 ze zm. Dalej: Prawo ochrony Środowiska.

W kontrolowanym okresie (w 2018 r.) sporządzono raport z jego wykonania²⁶, który został przedstawiony Radzie Miejskiej w dniu 25 lutego 2019 r.

W Programie Ochrony Środowiska²⁷ wskazano najczęściej występujące gatunki zwierząt wolnożyjących (dzikich) podlegające ochronie prawnej oraz obszary ich występowania, ustalone na podstawie przeprowadzonych w latach 2011-2014 inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczych²⁸, ze szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych. Jako cel nadrzędny długookresowej polityki w obszarze ochrony środowiska wskazano rozwój społeczno-gospodarczy miasta z poszanowaniem zasad ochrony środowiska, stanowiący podstawę poprawy jakości środowiska i życia mieszkańców. Dla sektora pn. „Ochrona przyrody i krajobrazu” określono cel średniookresowy (do 2020 r.) pn. „Ochrona i kształtowanie zasobów przyrodniczych i krajobrazowych miasta w ramach racjonalnej polityki przestrzennej”, dla realizacji którego wytyczono cele krótkookresowe (do 2016 r.), wśród których była „Ochrona gatunków ginących i zagrożonych zwierząt w mieście”. Do działań służących realizacji m.in. tego celu zaliczono rewitalizację i budowę parków miejskich, wdrażanie zapisów dotyczących ochrony przyrody zawartych w inwentaryzacjach i waloryzacjach przyrodniczych oraz tworzenie i aktualizację miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego²⁹ w sposób uwzględniający zróżnicowanie strukturalne występujących na danym obszarze form przyrodniczych.

(akta kontroli tom II str. 1-36, 38)

Zastępca Prezydenta wyjaśnił m.in., że *miasto ma świadomość, że szereg gatunków zwierząt dostosowuje się do wzrostu urbanizacji, jeżeli zapewni się im ostoje bytowania i korytarze ekologiczne, którymi mogłyby migrować z przestrzeni pozamiejskiej. Strategia Gminy w obszarze ochrony przyrody i krajobrazu ma na celu ochronę przed niewłaściwym zainwestowaniem (ekspansja zabudowy) cennych przyrodniczo terenów, jak również ich rewitalizację.*

(akta kontroli tom II str. 36, 38)

Zgodnie z zapisami Programu Ochrony Środowiska, wymagania ochrony przyrody, w tym kwestie związane z siedliskami zwierząt dzikich i korytarzy ekologicznych były uwzględniane w dokumentach planistycznych, tj. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radom³⁰ oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego³¹. Dane zawarte w inwentaryzacji doliny rzeki Mlecznej zostały wykorzystane i uwzględnione w opracowaniu Planu Ochrony Parku Kulturowego Stary Radom³² – na ich podstawie wskazano miejsca występowania chronionych gatunków zwierząt.

(akta kontroli tom II str. 26, 31-36, 39, 41-53)

Zgodnie z Programem opieki nad zwierzętami, w ramach edukacji mieszkańców w zakresie zasad humanitarnego i odpowiedzialnego traktowania zwierząt, WOŚiR,

²⁶ Poprzedni raport za okres 2013-2015, sporządzony w 2016 r., został przedstawiony na XXXVIII Sesji Rady Miejskiej w dniu 19 grudnia 2016 r.

²⁷ Program oraz raporty z jego wykonania udostępnione na stronie internetowej Urzędu Miasta Radomia: <http://bip.radom.pl/ra/srodowisko/plany-i-programy/program-ochrony-srodowia/26475.Program-Ochrony-Srodowiska-na-lata-2013-2016-z-uwzglednieniem-lat-2017-2020.html>.

²⁸ Były nimi objęte m.in. dolina rzeki Kosówki, dolina rzeki Mlecznej, użytek ekologiczny „Bagno” wraz z ekologicznie powiązanymi terenami sąsiednimi, dolina rzeki Pacynki.

²⁹ Dalej: mpzp.

³⁰ Studium przyjęte Uchwałą Nr 221/99 Rady Miejskiej z dnia 29 grudnia 1999 r., która została zmieniona Uchwałą Nr 744/2014 z 9 czerwca 2014 r.

³¹ W kontrolowanym okresie uchwalono dwa mpzp: dla obszaru „Stare Miasto” (uchwała Nr 607/2018 z dnia 27 lutego 2018 r.) oraz dla obszaru „Wośniki” (uchwała Nr 748/2018 z dnia 24 września 2018 r.).

³² Uchwała Nr 590/2017 z dnia 18 grudnia 2017 r. w sprawie zatwierdzenia Planu Ochrony Parku Kulturowego Stary Radom. W planie przewidziano m.in. odtwarzanie stanowisk rzadkich gatunków flory i fauny, odtwarzanie naturalnych korytarzy rzecznych, odtwarzanie połączeń między terenami zielonymi.

prowadził stronę internetową, na której zamieszczone były m.in. porady jak postępować ze zwierzętami znalezionymi, w jaki sposób skontaktować się z pogotowiem interwencyjnym – Ekopatrole, działającym w strukturach Straży Miejskiej. Na stronie zamieszczono również informacje o zwierzętach dzikich żyjących w bezpośredniej bliskości mieszkańców miasta, takich jak: ptaki, nietoperze, szerszenie oraz lisy.

Ponadto w decyzjach udzielających zezwolenia na usuwanie drzew lub krzewów zawierano klauzulę informującą o ochronie dziko występujących zwierząt, o zakazach niszczenia ich siedlisk, ostoi lub gniazd ptasich w trakcie wykonywania ww. prac.

W ramach współpracy z Powiatowym Inspektorem Weterynarii udostępniane były na stronie internetowej i tablicach informacyjnych Urzędu obwieszczenia i komunikaty dotyczące np. akcji szczepienia lisów przeciwko wściekliznie oraz afrykańskiego pomoru świń u dzików.

(akta kontroli tom I str. 92-95, 123-182)

Dyrektor WOŚiR wyjaśniła m.in., że *na tablicach informacyjnych urzędu umieszczane są, otrzymane od organizacji pozarządowych, plakaty i broszury propagujące m.in. ochronę ptaków, nietoperzy i gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą lub częściową.*

(akta kontroli tom I str. 93, 186)

W kontrolowanym okresie, corocznie przyjmowane były programy współpracy z organizacjami pozarządowymi³³, w których do priorytetowych zadań publicznych, realizowanych w ramach finansowych form współpracy, zaliczono zadania z zakresu ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi, tj. Radomskim Towarzystwem Opieki nad Zwierzętami i Stowarzyszeniem Przyjaciół Zwierząt „4 Łapy”, dotyczyła sterylizacji/kastracji wolnożyjących kotów oraz ich czasowego dokarmiania.

Dyrektor WOŚiR wyjaśniła, że *na chwilę obecną nie ma potrzeby przekazywania organizacjom pozarządowym realizacji zadań z zakresu ochrony zwierząt wolno żyjących (dzikich) oraz zapobiegania zagrożeniom z ich strony, ponieważ skala zagrożenia z ich strony jest niewielka.*

(akta kontroli tom II str. 56, 57)

Zgodnie z zakresem zadań, określonym w Regulaminie organizacyjnym Urzędu Miejskiego, Wydział współpracował z czterema kołami łowieckimi³⁴, m.in. opiniując roczne plany łowieckie dla obwodów położonych w granicach administracyjnych miasta. Dzierżawcy obwodów informowali w ww. planach m.in. o szacowanej liczbie zwierząt łownych oraz liczbie zwierząt planowanych do pozyskania. W planach nie uwzględniano problematyki migrowania zwierząt dzikich do miasta, w tym planowanych działań zapobiegających migracji. Wydział opiniował plany nie wnosząc do nich uwag.

Dyrektor WOŚiR wyjaśniła m.in., że *określone w planach łowieckich działania są wystarczające aby migracja zwierząt dzikich do miasta nie stwarzała nadzwyczajnego zagrożenia. Uwzględniona w nich liczba paśników, lizawek oraz ilości karmy i soli wykazują tendencję wzrostową. Skala zagrożenia jest niewielka. (...) Miasto ma świadomość, że nie da się wyeliminować trwale pojawiania się*

³³ Programy Współpracy Gminy Miasta Radomia z Organizacjami Pozarządowymi – przyjęte uchwałami Rady Miejskiej w Radomiu: na rok 2017 – nr 384/2016 z dnia 7 listopada 2016 r., na rok 2018 – nr 578/2017 z dnia 27 listopada 2017 r. i na rok 2019 – nr IV/50/2018 z dnia 11 grudnia 2018 r.

³⁴ Koło Łowieckie „Głuszek”, Koło Łowieckie Nr 11 „Wrzos” Radom, Koło łowieckie „Daniel” Radom i Koło Łowieckie „Święty Hubert” z siedzibą w Radomiu.

zwierzyny w pobliżu zabudowań. W przypadku znacznego wzrostu liczebności dzikich zwierząt Urząd podejmie dodatkowe działania, w tym rozważy opracowanie programu ograniczania uciążliwości związanych z dzikimi zwierzętami na terenie miasta.

(akta kontroli tom I str. 65, 94, 95, 223-273)

Do zadań WOŚiR, zgodnie z Regulaminem organizacyjnym Urzędu, należało wydawanie decyzji o odłowie lub odstrzale redukcyjnym zwierzyny.

W kontrolowanym okresie Prezydent wydał jedną decyzję na wykonanie odłowu zajęcy i dwie decyzje na wykonanie odstrzału redukcyjnego zajęcy i lisów oraz gołębi grzywaczy. Decyzje dotyczyły zwierząt bytujących na ternie Portu Lotniczego i Bazy Lotnictwa Szkolnego w Radomiu, zagrażających bezpieczeństwu ruchu lotniczego.

(akta kontroli tom I str. 65, 94, 213-222)

Zgodnie z zakresem czynności do zadań inspektora ds. ochrony zwierząt należało przyjmowanie zgłoszeń i informowanie Inspekcji Weterynaryjnej o przypadkach podejrzenia u zwierzęcia choroby zakaźnej.

W badanym okresie stwierdzono jeden taki przypadek³⁵, o którym poinformowano Powiatowego Lekarza Weterynarii (bezpośrednio przez lekarza udzielającego pomocy).

Dyrektor WOŚiR wyjaśniła m.in., że *Wydział nie otrzymywał i nie przekazywał do Inspekcji informacji o dostrzeżonych objawach chorób u zwierząt wolnożyjących. U kuny podejrzonej o wściekliznę nie stwierdzono wirusa.*

(akta kontroli tom I str. 101, 274, tom II str. 232-236)

Prezydent Miasta dwukrotnie zawiadamiał Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska działaniach mieszkańców Radomia wpływających negatywnie na siedliska dzikich zwierząt. Dotyczyły one przypadków usuwania znacznych ilości drzew i krzewów³⁶ oraz wywozu dużej ilości ziemi³⁷.

(akta kontroli tom I str. 94, 187-190)

Na podstawie comiesięcznych raportów otrzymywanych od Straży Miejskiej ustalono, że w kontrolowanym okresie wystąpiło łącznie 119 zdarzeń komunikacyjnych z udziałem zwierząt wolnożyjących (dzikich). Dane te były w posiadaniu WOŚiR.

(akta kontroli tom II str. 232-236)

Zastępca Prezydenta Miasta wyjaśnił m.in., że do zdarzeń tych dochodziło na terenach otwartych, polach, lasach i łąkach. Urząd nie prowadzi statystyki zdarzeń drogowych z udziałem dzikich zwierząt. Przy realizacji inwestycji w obrębie pasa drogowego na terenie miasta Miejski Zarząd Dróg i Komunikacji uwzględniał konieczność ochrony zwierząt wolnożyjących (dzikich) wykonując pólki, siatki naprowadzające, przejścia i przepusty dla umożliwienia przejścia zwierząt na drugą stronę drogi/ulicy. Przy przebudowie obwodnicy południowej miasta w 2015 r. wykonano siatki zabezpieczające przed wejściem zwierząt na jezdnię, a w projektach przewidziano budowę przepustów. W trakcie opracowywania nowej organizacji ruchu na ulicy Janiszewskiej w Radomiu, uwzględniając wniosek Nadleśnictwa Radom, planowano ustawienie oznakowania A-18b – dzikie zwierzęta.

(akta kontroli tom II str. 36, 39, 40, 54, 55)

³⁵ W dniu 10 marca 2018 r. stwierdzono podejrzenie wścieklizny u kuny, której zgon nastąpił w trakcie udzielania pomocy przez Przychodnię weterynaryjną „Zwierzyniec”.

³⁶ Zawiadomienie z 15 marca 2017 r. znak OŚR.605.31.2017.KW2.

³⁷ Zawiadomienie z 21 marca 2019 r. znak OŚR.605.23.2019.BS3.

Do kompetencji WOŚiR należało prowadzenie rejestru zwierząt, o którym mowa w art. 64 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody³⁸. Wydział posiadał wiedzę na temat liczby posiadaczy/hodowców, jak również adresy przebywania zwierząt egzotycznych. Na podstawie rejestru ustalono, że na dzień 23 kwietnia 2019 r. w rejestrze odnotowano łącznie 381 sztuk zwierząt. Od początku prowadzenia rejestru (od 15 stycznia 2004 r.) dokonano 233 rejestracji zwierząt, w tym w latach 2017-2019 do Urzędu wpłynęło łącznie 30 zgłoszeń³⁹. Najczęściej rejestrowanymi gatunkami zwierząt egzotycznych były: czyż czerwony (72 szt., w tym 24 w kontrolowanym okresie), pyton królewski (26, w tym jeden w kontrolowanym okresie), papuga mnicha nizinna (14, w tym sześć w kontrolowanym okresie) i kameleon jemeński (dziesięć, w tym dwa w kontrolowanym okresie).

(akta kontroli str. tom I str. 64, tom II str. 58-62)

W Radomiu nie wprowadzono żadnych mechanizmów umożliwiających odbiór od właścicieli (przekazania przez nich) zwierząt egzotycznych, w przypadku rezygnacji z hodowli.

Zastępca Prezydenta wyjaśnił m.in., że *w przypadku pojawienia się w środowisku zwierząt egzotycznych, interwencje podejmuje Ekopatrol Straży Miejskiej, jak również straż pożarna i policja. (...) W kontrolowanym okresie nie odnotowano takich przypadków. (...) Z obowiązujących przepisów nie wynika aby gmina miała obowiązek odbioru takich zwierząt. (...) Jeśli posiadacz nie może lub nie chce mieć zwierzęcia, winien mu zapewnić opiekę innej osoby lub zwrócić się do organizacji pozarządowych.*

(akta kontroli tom II str. 36, 40)

W regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Miasta Radomia⁴⁰ zostały wyznaczone obszary obowiązkowej deratyzacji tj. obszary zabudowy wielorodzinnej, budynki użyteczności publicznej, placówki gastronomiczne, zakłady produkujące żywność, placówki handlu artykułami spożywczymi oraz tereny składowania odpadów. Deratyzacja winna być przeprowadzana dwukrotnie w ciągu roku, wiosną i jesienią. Wskazano również na konieczność deratyzacji doraźnej, w przypadku występowania gryzoni poza ww. okresami.

(akta kontroli tom II str. 63-65)

Dyrektor WOŚiR wyjaśniła m.in., że *egzekucja obowiązków dotyczących deratyzacji należy do Straży Miejskiej. (...) Strażnicy są uprawnieni do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego za wykroczenia określone w art. 10 ust. 1-2a ustawy o utrzymaniu czystości i porządku⁴¹, w tym za naruszenia obowiązków wynikających z regulaminu. (...) W kontrolowanym okresie nie odnotowano zgłoszeń mieszkańców związanych z nadmierną populacją gryzoni w mieście.*

(akta kontroli tom II str. 66, 67)

W badanym okresie zagadnienia związane z postępowaniem ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) na terenie miasta nie były przedmiotem skarg ani wniosków. Do Urzędu wpłynął jeden wniosek o udostępnienie informacji publicznej dotyczący m.in. kosztów sprawowania opieki weterynaryjnej nad zwierzętami poszkodowanymi

³⁸ Dz. U. z 2018 r. poz. 1614 ze zm.

³⁹ 19 zgłoszeń w 2017 r., 10 – w 2018 r. i jedno w 2019 r. (do 23 kwietnia).

⁴⁰ Regulamin wprowadzony Uchwałą Nr 352/2016 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 29 sierpnia 2016 r.

⁴¹ Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2018 r. poz. 1454 ze zm.).

w wypadkach drogowych⁴². W odpowiedzi przekazano rzetelną informację o kosztach, zgodną z ewidencją księgową.

(akta kontroli tom II str.68-71)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

W kontrolowanym okresie Gmina Miasta Radomia identyfikowała problem pojawiania się i bytowania zwierząt wolno żyjących (dzikich) na terenie miasta. Zadania w tym zakresie zostały powierzone Straży Miejskiej oraz przychodni weterynaryjnej. Podejmowane przez te podmioty działania miały głównie charakter interwencyjny, w przypadkach poszkodowania zwierząt w wypadkach drogowych i innych zdarzeniach losowych. W dokumentach planistycznych uwzględniono wymagania ochrony przyrody, w tym siedliska i przemieszczanie się zwierząt dzikich. Działania edukacyjne w tym zakresie prowadzone były głównie poprzez stronę internetową dedykowaną tematyce zwierząt w mieście. Urząd współpracował z Inspekcją Weterynaryjną w zakresie upubliczniania informacji nt. szczepień lisów przeciwko wściekliznie i afrykańskiego pomoru świń u dzików, oraz z kołami łowieckimi w zakresie opiniowania rocznych planów łowieckich.

OBSZAR

2. Powierzanie i nadzorowanie wykonywania opieki nad zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi).

Opis stanu
faktycznego

W badanym okresie opieka weterynaryjna nad zwierzętami dzikimi poszkodowanymi w wyniku wypadków drogowych lub innych zdarzeń losowych wykonywana była przez Przychodnię weterynaryjną „Zwierzyniec” z siedzibą w Radomiu. Do 30 września 2017 r. opieka sprawowana była na podstawie umowy nr BZP.272.41.2015.AĆ z 12 marca 2015 r. na świadczenie usług weterynaryjnych mających na celu zapewnienie opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt bezdomnych, dzikich oraz pomocy w wyłapywaniu zwierząt agresywnych z terenu Gminy Miasta Radomia, a od 1 października 2017 r. – na podstawie umowy nr BZP.272.372.2017.AK z 19 września 2017 r. na świadczenie usług weterynaryjnych mających na celu zapewnienie całodobowej opieki zwierzętom bezdomnym i dzikim, poszkodowanym w kolizjach drogowych i na skutek innych zdarzeń losowych oraz pomoc w odławianiu zwierząt agresywnych w granicach administracyjnych miasta Radomia.

(akta kontroli tom II str. 72-79, 97-100, 222-231)

Analiza dokumentacji przetargowej, dotyczącej umowy obowiązującej od 1 października 2017 r., wykazała m.in., że wartość przedmiotu zamówienia (425 925,93 zł netto, tj. 102 020,61 euro) oszacowano w oparciu o rozeznanie rynku, dokonane przez osobę upoważnioną – pracownika WOŚiR, poprzez zgłoszenie zapytań drogą elektroniczną do pięciu potencjalnych oferentów – przychodni weterynaryjnych działających na terenie miasta. Na podstawie udzielonych przez dwóch wykonawców odpowiedzi dokonano uśrednienia cen jednostkowych poszczególnych rodzajów usług. Przewidywane liczby poszczególnych rodzajów usług oszacowano w oparciu o liczbę wykonanych usług z udziałem danej kategorii zwierząt w latach ubiegłych.

Dyrektor WOŚiR wyjaśniła, że brano pod uwagę zarówno usługi wykonane z udziałem przychodni weterynaryjnej jak i interwencje podejmowane przez Straż Miejską.

⁴² Wniosek z 10 września 2018 r.

Jako kryteria wyboru wskazano cenę (z wagą max. 60 punktów) i czas reakcji stawienia się na miejsce zdarzenia (waga max. 40 punktów).

Osoby wykonujące czynności związane z przygotowaniem i przeprowadzeniem postępowania o zamówienie publiczne złożyły oświadczenia, o których mowa w art. 17 ust. 2 pzp. Nie stwierdzono okoliczności uzasadniających podejrzenie wystąpienia relacji, o której mowa w art. 17 ust. 1 pkt 2-4 pzp stanowiącej podstawę do wyłączenia z udziału w postępowaniu.

Umowa została zawarta z wykonawcą, który jako jedyny złożył ofertę w postępowaniu, spełniał kryteria wyboru oferty określone w Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia⁴³ i nie podlegał wykluczeniu z postępowania. Postanowienia umowy były zgodne z przedmiotem zamówienia wskazanym w SIWZ, a zakres świadczenia wykonawcy wynikał z oferty

(akta kontroli tom II str. 101-221, 289-293)

W SIWZ, w opisie przedmiotu zamówienia oraz w umowie wskazano w szczególności wymagania dotyczące:

- potencjału zawodowego wykonawcy (posiadanie aktualnego wpisu do ewidencji zakładów leczniczych dla zwierząt zgodnie z ustawą z dnia 18 grudnia 2003 r. o zakładach leczniczych dla zwierząt⁴⁴ oraz dysponowania co najmniej dwiema wykwalifikowanymi osobami posiadającymi uprawnienia do wykonywania zawodu lekarza weterynarii),
- potencjału technicznego wykonawcy (dysponowanie lokalem spełniającym wymogi co najmniej przychodni weterynaryjnej w rozumieniu ww. ustawy oraz zapleczem technicznym i wyposażeniem pozwalającym na wykonanie zabiegów weterynaryjnych określonych w zamówieniu),

Przed zawarciem umowy Urząd zweryfikował deklarowany potencjał zawodowy i techniczny wykonawcy, żądając w trybie art. 26 ust. 2 pzp, stosownych dokumentów, w tym wykazu narzędzi i wyposażenia oraz osób skierowanych do realizacji zamówienia.

(akta kontroli tom II str. 172-205, 218, 219)

Umowa została zawarta na okres od 1 października 2017 r. do 30 września 2021 r. Przedmiotem zamówienia były m.in.:

- udzielenie pomocy weterynaryjnej, w przypadku zdarzeń z udziałem zwierzęcia bezdomnego lub dzikiego, w lecznicy; cena jednostkowa była uzależniona od wagi zwierzęcia (do 1 kg – 60 zł brutto i powyżej 1 kg – 260,00 zł brutto),
- udzielenie pomocy weterynaryjnej w miejscu zdarzenia – 290,00 zł brutto⁴⁵.

Wykonawca został zobowiązany do przyjmowania zwierząt i wykonywania usług w lecznicy w wymiarze całodobowym, w tym w dni świąteczne oraz w razie konieczności wyjazdu do miejsca zdarzenia w celu udzielenia pierwszej pomocy zwierzęciu poszkodowanemu, w ciągu 15 minut od momentu przyjęcia zgłoszenia od Straży Miejskiej

W celu umożliwienia kontroli wykonania umowy, zobowiązano wykonawcę do prowadzenia dokumentacji lekarskiej świadczonych usług weterynaryjnych oraz sporządzania raportów z wykonanych usług i dołączania ich do faktury VAT. Dodatkowym dokumentem potwierdzającym wykonanie usługi były protokoły sporządzone wspólnie ze Strażą Miejską na okoliczność przekazania

⁴³ Dalej: SIWZ.

⁴⁴ Dz. U. z 2017 r. poz. 188. Dalej: uzl.

⁴⁵ Kolejną usługą było udzielenie pomocy w odłowieniu zwierzęcia agresywnego w miejscu jego przebywania – 750,00 zł brutto.

poszkodowanego zwierzęcia, w których, w przypadku interwencji weterynarza na miejscu zdarzenia, wpisywano jego czas dojazdu.

(akta kontroli tom II str. 222-227, 230)

W umowie zabezpieczono interes prawny i finansowy zamawiającego, w szczególności kary umowne, w przypadku odstąpienia przez wykonawcę od umowy z przyczyn leżących po jego stronie (5% maksymalnej wartości usług), oraz niestawienia się w miejscu zdarzenia w czasie określonym w umowie (20 zł brutto za każdą godzinę spóźnienia). Zastrzeżono prawo zamawiającego do odstąpienia od umowy w razie zaistnienia istotnej zmiany okoliczności powodującej, że wykonanie umowy nie będzie leżeć w interesie publicznym, czego nie można było przewidzieć w chwili zawarcia umowy. Zamawiający zastrzegł sobie prawo kontroli wykonania usług, w tym prawo wglądu do dokumentacji związanej z przedmiotem umowy, na każdym etapie jej realizacji.

(akta kontroli tom II str. 222-227)

W umowie (zgodnie ze wzorem umowy stanowiącym załącznik do SIWZ) dopuszczono możliwość zmiany istotnych postanowień i warunków umowy, wynikającą ze zmiany przepisów prawa, tylko gdy zmiany te będą miały wpływ na koszty wykonania zamówienia⁴⁶. W kontrolowanym okresie nie dokonywano zmian umowy.

(akta kontroli tom II str. 172-191, 222-227)

Maksymalna wartość usług za cały okres obowiązywania została określona na 414 610,00 zł brutto.

W kontrolowanym okresie (lata 2017-2019 I kwartał), z tytułu realizacji umowy, Gmina Miasta Radomia poniosła wydatki w wysokości 82 430,00 zł, w tym 10 680,00 zł w 2017 r., 57 210 w 2018 r. i 14 540,00 zł w I kwartale 2019 r.

Wydatki Gminy z tytułu umowy obowiązującej do 30 września 2017 r. wyniosły w 2017 r. 71 096,40 zł.

(akta kontroli tom II str. 222-224, 232-245, 255-259)

Faktury VAT, stanowiące podstawę rozliczeń finansowych z wykonawcą, były zatwierdzane pod względem merytorycznym, formalnym i rachunkowym przez osoby upoważnione. Podstawę zatwierdzenia merytorycznego faktur były miesięczne raporty, sporządzane przez wykonawcę, zgodnie z umową do 10 dnia każdego miesiąca, i protokoły spisane przez Straż Miejską i lekarza weterynarii na okoliczność podjętej interwencji. Ponadto Urząd weryfikował prawdziwość danych otrzymanych od wykonawcy w oparciu o informacje o liczbie podjętych interwencji, otrzymywane co miesiąc ze Straży Miejskiej.

(akta kontroli tom II str. 82-96, 232-281)

W kontrolowanym okresie (do 30 kwietnia 2019 r.) wykonawca podjął łącznie 670 interwencji⁴⁷, z czego 124 dotyczyły zwierząt wolnożyjących (dzikich), w tym 52 w 2017 r., 67 w 2018 r. i pięć w I kwartale 2019 r.

Nie stwierdzono opóźnień w realizacji usług w zakresie pomocy weterynaryjnej.

(akta kontroli str. 232-236, 282)

W kontrolowanym okresie pracownicy WOŚiR przeprowadzili jedną kontrolę wykonawcy, która potwierdziła prawidłowość realizacji umowy zawartej 15 września 2017 r.⁴⁸

⁴⁶ Np. urzędowa zmiana stawki podatku VAT, urzędowa zmiana zasad podlegania ubezpieczeniom społecznym.

⁴⁷ W tym 339 w 2017 r., 268 w 2018 r. i 39 w I kwartale 2019 r. interwencje podjęte na podstawie dwóch umów obowiązujących w kontrolowanym okresie.

⁴⁸ Protokół z wizytacji kontrolującej w dniach 25 – 29 maja 2018 r. dotyczący okresu 1 kwietnia – 25 maja 2018 r.

Kontroli poddano w szczególności rozliczenia (raporty) miesięczne, dokumentację lekarską oraz dokonano przeglądu pomieszczeń i wyposażenia.

(akta kontroli tom II str. 283-288)

Urząd nie wnioskował do podmiotów zewnętrznych o przeprowadzenie kontroli w zakresie przestrzegania przez wykonawcę przepisów o ochronie zwierząt, jak również nie kontrolował Straży Miejskiej w zakresie postępowania ze zwierzętami, w tym wolno żyjącymi, gdyż, jak wyjaśnił Dyrektor WOŚiR, z uwagi na bieżącą weryfikację zadań i współpracę ze SM nie było takiej konieczności.

(akta kontroli tom II str. 290)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Gmina Miasta Radomia prawidłowo powierzała wykonywanie opieki nad zwierzętami wolnożyjącymi. W umowie z wykonawcą należyście zabezpieczyła własne interesy prawne i finansowe. Wykorzystywała mechanizmy nadzoru nad wykonawcą, zapewnione w umowie. Rzetelnie dokonywała odbioru zrealizowanych usług weterynaryjnych.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli, nie formułuje uwag i wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie.

Warszawa, dnia 29 maja 2019 r.

Kontroler:

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie

Ilona Bożek
specjalista k.p.